

Рекомендації щодо проходження підсумкового тестування студентами з навчальної дисципліни «Земельні спори»

Одним з найважливіших компонентів навчального процесу є систематичний, добре організований контроль якісного рівня знань студентів. Тести – це інструменти для вимірювання, а результати – це бали студентів, які означають показник вимірювання їхніх знань та розуміння, здатностей, компетентності, придатності до роботи, а також інших завдань, що ставляться перед тестом.

Мета тестування – виявити рівень знань студентів, оцінити ступінь засвоєння ними навчального курсу, а також стимулювати активність їх пізнавальної діяльності. Когнітивні тести, що використовуються в навчальній дисципліні «Земельні спори» – це інструменти вимірювання, які складають основу для прийняття рішень. Це можуть бути рішення, починаючи від відповідей на питання «чи засвоїв студент навчальну дисципліну на достатньому рівні?» або «чи цей студент засвоїв відповідні навички та вміння для того, щоб в подальшому пройти навчання кандидата на посаду судді, прокурора?». Всі тести, що використовуються у навчальній дисципліні «Земельні спори» надають валідні результати.

Тестові завдання – це будівельні блоки тестів, кожен з яких докладається до валідності тесту. Запропоновані тестові завдання виокремлюють студентів, які мають якості, необхідні для отримання заліку, від студентів, які таких якостей не мають. Знання та розуміння, необхідні для того, щоб дати правильну відповідь, повинні бути релевантними, завдання сформульовані чітко і недвозначно.

Кожне тестове завдання розроблено з урахуванням загальних критеріїв якості тестування. Зокрема, застосовано п'ять основних критеріїв: валідність, надійність, об'єктивність, ефективність, прийнятність. Також тестові завдання є прийнятними, і з погляду психометрії, і з етичного погляду.

Контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу з

навчальної дисципліни «Земельні спори», що проводиться наприкінці модулів у формі виконання тестових завдань.

Тестові завдання є до кожного блоку та сформований підсумковий тест на **стандартизованому електронному навчально-методичному комплексі кафедри земельного та аграрного права в розділі «Земельні спори»** – <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=770> –

Модуль 1. Земельні спори: загальна характеристика їх вирішення.

Блок 1. Земельні спори: поняття, сутність та правова класифікація.

Студенти повинні знати: Загальні та спеціальні юридичні гарантії земельних прав. Поняття земельних спорів. Зміст земельних спорів. Підстави виникнення і припинення земельних спорів. Об'єкти та суб'єкти земельних спорів. Перелік органів, які наділені повноваженнями щодо вирішення земельних спорів. Види спорів можуть бути вирішені органами місцевого самоврядування. Види земельних спорів вирішуються виключно судом. Риси земельних спорів. Класифікацію земельних спорів.

Блок 2. Способи захисту земельних прав та їх класифікація при розгляді земельних спорів.

Студенти повинні знати: Поняття та загальну характеристику способів захисту земельних прав. Поняття, загальну характеристику та значення основних способів захисту прав на земельні ділянки. Види способів захисту прав громадян та юридичних осіб на земельні ділянки. Співвідношення способів захисту прав, закріплених цивільним законодавством та передбачених Земельним кодексом України. Особливості застосування способів захисту прав громадян та юридичних осіб на земельні ділянки.

Визнання прав, як основний спосіб захисту прав громадян та юридичних осіб на земельні ділянки. Визнання угоди недійсною, як самостійних способів захисту прав на земельні ділянки. Відновлення стану

земельної ділянки, який існував до порушення прав і запобігання вчиненню дій, що порушують права або створюють небезпеку порушення прав, як специфічні способи захисту прав на земельні ділянки. Характеристика визнання недійсними рішень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, як способу захисту прав на земельні ділянки. Відшкодування заподіяних збитків, як спосіб захисту прав на земельні ділянки. Підстави та порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок власникам та землекористувачам, як спосіб захисту прав на земельні ділянки.

Форми захисту прав на земельні ділянки. Юрисдикційна форма захисту прав на земельні ділянки. Неюрисдикційна форма захисту прав на земельні ділянки. Класифікації способів захисту земельних прав.

Компетенцію органів державної влади чи місцевого самоврядування у сфері захисту земельних прав. Виконання рішень органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів.

Блок 3. Юрисдикція (підвідомчість) земельних спорів.

Студенти повинні знати: Різновиди юрисдикційної форми захисту прав. Критерії розмежування підвідомчості земельних спорів. Правові позиції Верховного суду щодо розмежування підвідомчості земельних спорів. Компетенцію господарських судів щодо вирішення земельних спорів. Компетенцію адміністративних судів щодо вирішення земельних спорів. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо вирішення земельних спорів. Порядок позасудового розгляду земельних спорів. Строки розгляду земельних спорів у позасудовому порядку. Права і обов'язки сторін при розгляді земельних спорів у позасудовому порядку. Особливості виконання рішень органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів.

Блок 4. Загальна характеристика земельних спорів, які вирішуються судами.

Студенти повинні знати: Правові засади вирішення земельних спорів. Характеристики земельних спорів, які вирішуються судами. Систему органів, які вирішують земельні спори. Які земельні спори вирішуються виключно судом. Які види спорів можуть бути вирішені органами місцевого самоврядування. Основні форми вирішення земельних спорів. Категорії земельних спорів, які вирішуються судами загальної юрисдикції. Особливості вирішення земельних спорів щодо додержання правил добросусідства. Особливості вирішення земельних спорів щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів та областей. Особливості вирішення земельних спорів з приводу володіння, користування і розпорядження земельною ділянкою, що перебуває у власності громадян і юридичних осіб. Особливості земельних спорів, які не підлягають судовому розгляду із урахуванням практики Верховного Суду. Особливості розмежування підвідомчості земельних та пов'язаних із земельними відносинами майнових спорів між судами. Особливості вирішення господарськими судами спорів у сфері земельних відносин.

Модуль 2. Особливості вирішення земельних спорів з урахуванням титулу приналежності земельної ділянки.

Блок 5. Особливості вирішення земельних спорів щодо набуття, реалізації та припинення права власності на земельні ділянки.

Студенти повинні знати: Особливості земельних спорів щодо набуття права власності на земельну ділянку. Особливості вирішення земельних спорів при виникненні права власності на земельну ділянку за набувальною давністю. Підстави виникнення права власності на земельну ділянку. Земельні спори щодо переходу права на земельну ділянку при переході права на будівлю і споруду. Земельні спори при набутті права власності при безоплатній передачі земельної ділянки. Судова практика стосовно питань реалізації права власності на земельну ділянку. Характеристика земельних

спорів щодо припинення права власності на земельну ділянку. Підстави припинення права власності на земельну ділянку.

Блок 6. Особливості вирішення земельних спорів щодо реалізації права постійного користування земельними ділянками.

Студенти повинні знати: Поняття, об'єкти, суб'єкти, зміст права на постійне користування землею. Порядок набуття, реалізації, переходу та припинення права постійного користування земельними ділянками. Особливості плати за постійне землекористування. Повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері постійного землекористування. Документи, що посвідчують право постійного користування земельною ділянкою. Особливості порядку розгляду та вирішення спорів у сфері постійного користування земельними ділянками. Юрисдикція судів при вирішенні спорів у справах про постійне землекористування. Практика Верховного Суду у справах про постійне землекористування. Виключні правові проблеми у сфері постійного землекористування у практиці Верховного Суду.

Блок 7. Особливості вирішення земельних спорів щодо договірної форми використання земельних ділянок на умовах оренди.

Студенти повинні знати: Загальну характеристику права орендного землекористування. Поняття права оренди земельної ділянки. Підстави виникнення права оренди щодо земельних ділянок державної та комунальної власності, а також приватної власності. Поняття та юридичні ознаки договору оренди землі. Особливості об'єктно-суб'єктного складу договору оренди землі.

Порядок укладення договору оренди земельної ділянки. Істотні умови договору оренди землі. Строки користування земельними ділянками на умовах оренди. Поняття орендної плати за землю, її форма. Особливості державної реєстрації права оренди земельної ділянки.

Специфіку правового регулювання розгляду та вирішення земельних спорів щодо договірної форми використання земельних ділянок на умовах оренди. Види земельних спорів, що виникають при використанні земельних ділянок на умовах оренди. Правові позиції Верховного Суду у сфері виникнення права оренди земельної ділянки. Особливості вирішення земельних спорів, пов'язаних із укладенням договору оренди землі. Особливості судової практики щодо укладення договору оренди земельної ділянки державної та комунальної власності.

Блок 8. Особливості земельних спорів щодо припинення, внесення змін та поновлення договору оренди земельних ділянок.

Студенти повинні знати: Поняття припинення договору оренди землі. Підстави припинення договору оренди земельної ділянки. Порядок розірвання (дострокового припинення) договору оренди земельної ділянки. Правові наслідки припинення договору оренди земельної ділянки. Особливості судової практики щодо підстав та порядку припинення договору оренди земельної ділянки. Настання події, передбаченої умовами договору, для розірвання договору оренди землі. Порядок оформлення внесення змін до договору оренди земельних ділянок. Особливості земельних спорів щодо внесення змін до договору оренди земельних ділянок. Поновлення договору оренди земельної ділянки. Переважне право орендаря на укладення договору оренди землі на новий строк. Процедура реалізації переважного права орендаря на укладення договору оренди землі на новий строк. Правові позиції Верховного Суду щодо поновлення договору оренди землі.

Блок 9. Особливості вирішення земельних спорів щодо окремих інститутів права землекористування.

Студенти повинні знати: Загальну характеристику окремих титулів права землекористування. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) та для забудови (суперфіцій).

Підстави виникнення емфітевзису та суперфіцію щодо земельних ділянок державної та комунальної власності, а також приватної власності. Порядок укладення договорів емфітевзису та суперфіцію. Строки користування земельною ділянкою державної, комунальної, приватної власності для сільськогосподарських потреб та для забудови. Підстави та умови припинення права користування земельною ділянкою. Особливості державної реєстрації права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб та для забудови.

Специфіку правового регулювання розгляду та вирішення земельних спорів щодо емфітевзису, суперфіцію, сервітутів. Правові позиції Верховного Суду щодо права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Особливості та правові позиції Верховного Суду щодо права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Практику вирішення спорів щодо: одночасного існування державної реєстрації права емфітевзису і права оренди на одну і ту ж саму земельну ділянку; спорів про визнання недійсним договору суперфіцію тощо.

Поняття та види права земельного сервітуту, їх значення для забезпечення земельних прав. Юридичну характеристику права на сервітутне користування чужою земельною ділянкою. Підстави та порядок встановлення та припинення права земельного сервітуту. Особливості вирішення судами справ щодо встановлення та припинення земельних сервітутів.

Блок 10. Особливості вирішення майнових спорів, пов'язаних із земельними відносинами.

Студенти повинні знати: Підстави та порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Особливості визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Особливості застосування за окремі земельні правопорушення спеціальних нормативно-

правових актів, на підставі яких здійснюється підрахунок збитків. Особливості вирішення земельних спорів, пов'язаних з визначенням та відшкодуванням збитків власникам землі та землекористувачам. Правові проблеми кондикційних відносин при використанні земельних ділянок.

Сутність самовільного зайняття земельної ділянки як одного із видів земельних правопорушень. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок використання їх не за цільовим призначенням. Вирішення земельних спорів, пов'язаних з відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок та використання земельних ділянок не за цільовим призначенням.

Сутність юридичної відповідальності за забруднення і засмічення земель. Особливості відшкодування шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства.

***Навчально-методичне та інформаційне забезпечення для
проходження підсумкового тестування***

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
7. Деякі питання удосконалення механізмів захисту речових прав на земельні ділянки: постанова Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 р. № 925. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/925-2017-п#Text>.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству: Закон України від 5.12.2019 р. № 340-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/340-20#Text>.
9. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земельних ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 р. № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2021-%D0%BF#Text>.
10. Про затвердження Типового договору оренди землі: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2004 р. № 220. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/220-2004-%D0%BF>.

11. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>.

12. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

13. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF>.

14. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень: Закон України від 1.07.2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.

15. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-п#Text>.

16. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>.

17. Про оренду землі : Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>.

18. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14 травня 2015 р. № 417-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19#Text>.

19. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>.

20. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.

21. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

22. Керівні принципи для кращого виконання наявної Рекомендації про альтернативні методи розв'язання спорів між адміністративними органами і приватними сторонами (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (СКЕП-СЕРЕJ) Страсбург, 7 грудня 2007 р., СЕРЕJ (2007) 15). *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства*. Київ, 2015. С. 489–496.

23. Рекомендація Res (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами (ухвалена Комітетом Міністрів 5 вересня 2001 року на 762–ому засіданні заступників Міністрів). *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства*. Київ, 2015. С. 463–467.

24. Рекомендація Res (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах (ухвалена Комітетом Міністрів 18 вересня 2002 року на 808–му засіданні заступників міністрів). *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства*. Київ, 2015. С. 468–471.

25. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім “Кампус Коттон клуб”» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 9.07.2002 р. № 15-рп/2002. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.

26. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України від 1.04.2010 р. № 10-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-10#Text>.

27. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22.09.2005 р. № 5-пп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text>.

28. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Сокурєнко і Стригун проти України» від 20 липня 2006 року, заяви № 29458/04 та № 29465/04. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_115#Text.

29. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Проніна проти України» від 18 липня 2006 року, заява № 63566/00. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_096#Text.

30. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Стретч проти Сполученого Королівства» від 24.07.2003 р. URL: <https://swarb.co.uk/stretch-v-the-united-kingdom-echr-24-jun-2003/>.

31. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Рисовський проти України» від 20.10.2011 р., заява № 29979/04. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_854#Text.

32. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Зеленчук та Цицюра проти України» від 22 травня 2018 року, заяви № 846/16 та № 1075/16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c79#Text.

Література

Основна література

1. Правові позиції Великої Палати Верховного Суду у спорах, що виникають із земельних правовідносин: посібник / Л. А. Швецова та ін. Харків, 2021. 908 с.

2. Земельні спори: правові висновки Верховного Суду / упорядник Ю. Я. Чумак. Київ: Алерта, 2021. 350 с.

3. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців; за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Екус, 2020. 496 с.

4. Буракова А. М. Визнання недійсними рішень органів владних повноважень як спосіб захисту земельних прав: моногр. Харків : Юрайт. 2019. 188 с.

5. Ковач Д. Л. Виникнення суб'єктивних земельних прав: моногр. Харків: Фінарт. 2019. 224 с.

6. Лісова Т. В. Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми: моногр. Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків: Юрайт, 2020. 394 с.

7. Малохліб О. С. Правові засади використання земельних ділянок для житлового будівництва: моногр. Харків: Юрайт, 2021. 176 с.

8. Мироненко І. В. Інститут права сусідства: теоретичні та практичні аспекти: моногр. Івано-Франківськ, Супрун В. П., 2019. 341 с.

9. Одарюк М. П. Правові засади земельних процедур: моногр. / під заг. ред. М. В. Шульги. Харків: ТОВ «Планета-Прінт». 2020. 176 с.

10. Ріпенко А. І. Використання земель для містобудівних потреб: теоретичні та практичні проблеми: монографія. Херсон: Гельветика, 2019. 496 с.

11. Федчишин Д. В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики: моногр. Херсон: Гельветика, 2020. 418 с.

12. Чирик А. О. Спільна часткова власність на земельну ділянку: моногр. Харків: Юрайт, 2020. 172 с.

13. Суца Л. М. Правові засади відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам в Україні: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.06; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2018. 188 с.

14. Юрченко Е. С. Право сільськогосподарського землекористування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2019. 227 с.

15. Посібник для підготовки до іспиту із земельного права / Д. В. Санніков, М.В. Шульга, В.І. Гордєєв та ін. Харків: Право, 2021. 376 с.

16. Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду в земельних спорах за участю органів Держгеокадастру за період із 01.03.2018 по 23.11.2020 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Daidzhest_VP_VS.pdf.

17. Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду у справах зі спорів, що виникають із земельних відносин (застосування норм матеріального права). Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 20.04.2018 по 18.09.2019 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/dajdjest_VP_zemelni_spory_2018_2019.pdf.

18. Дайджест практики Верховного Суду у справах із договору оренди землі за період з 2018 по 2021 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Daidzhest_orenda_zemli_2018_2021.pdf.

Додаткова література

1. Боднарчук О. Г., Боднарчук О. І. Проблемні питання правового регулювання відносин щодо користування чужою земельною ділянкою (суперфіцію) в Україні. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2020. С. 19–24.

2. Бусуйок Д. В. Законодавче регулювання вирішення земельних спорів у порядку медіації. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 147-150.

3. Висіцька І. Емфітевзис: правова природа, умови, форма, доцільність застосування. *Землевпорядний вісник*. 2019. № 11. С. 41–47.

4. Ганенко Р. Особливості вирішення спорів щодо взаємного перетину (накладання) земельних ділянок. *Землевпорядний вісник*. 2021. № 11. С. 31-33.

5. Гоменюк І. Реєстрація прав на землю. *Земельні відносини: Тематичний збірник*. 2019. Вип. 6. С. 13.

6. Гордєєв В. І., Федорович В. І. Відшкодування збитків власникам земельних ділянок і землекористувачам. *Велика українська юридична енциклопедія*. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга, В.В. Носік, П.Ф. Кулінич та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право. 2019. С. 64–70.

7. Заєць О. Еволюція юрисдикції земельних спорів в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 114–119.

8. Заєць О. І. Обрання належного способу захисту земельних прав: окремі проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 151-154.

9. Ігнатенко І. В. Просторове планування як інструмент управління територіальним розвитком громади: правові аспекти. *Право і суспільство*. 2022. № 3.

10. Ігнатенко І. В. Правові питання забезпечення землеустрою як напрямку удосконалення сільськогосподарського землекористування. *Правова позиція*. 2022. № 1 (34). С. 28–32.

11. Ігнатенко І. В. Особливості правового регулювання використання штучно створених земельних ділянок для здійснення забудови територій. *Право і суспільство*. 2020. № 1. С. 221–227.

12. Ільків О. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). *Юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 98–104.

13. Ільків О. В. Захист прав користувача земельної ділянки, наданої для сільськогосподарських потреб. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. № 1. С. 32–36.

14. Коломійцева Д. М. Спори щодо визначення судової юрисдикції при оскарженні рішень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 272–278.

15. Кулинич П. Ф. Поновлення договору оренди землі як спосіб захисту прав орендаря: спірні положення законодавства та судова практика. *Судова апеляція*. 2019. № 4. С. 115–125.

16. Лейба Л. В. Земельні спори. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М. В. Шульга (голова), В. В. Носік, П. Ф. Кулинич (заст. голови), та ін. Харків: Право, 2019. С. 240–242.

17. Лісова Т. В. Особливості захисту земельних прав у процесі здійснення реєстраційних дій / Шульга М.В., Шульга Т.М. *Право і суспільство*. 2022. № 4.

18. Марусенко Р. І. Сервітут земельний. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16 : Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга. В.В. Носік, П.Ф. Кулінич та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право. 2019. С. 569–573.

19. Мішина Ж. В. Медіація як альтернативна форма вирішення спорів. Електронна бібліотека юридичної літератури. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/26353/%C6>.

20. Носік В. В., Саркісова Т. Б. До питання про юридичні моделі визначення розміру збитків внаслідок порушення правового режиму земель рекреаційного призначення. *Екологічне право*. 2020. Вип 3. С. 33–35.

21. Торгашова К. О. Практичні проблеми розмежування адміністративної та господарської юрисдикцій на основі критеріїв

належності публічно-правових спорів. *Молодий вчений. Юридичні науки*. 2020. № 11 (87). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/216>

22. Федорович В. І. Право на земельну ділянку у разі набуття права власності на житловий будинок, будівлю або споруду. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2018. Вип. 66. С. 179–186.

23. Федчишин Д. В. Актуальні аспекти самозахисту у здійсненні прав на землю. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 144–149.

24. Федчишин Д. В. Процесуальні права в механізмі судового захисту прав на землю. *Вісн. Запорізького нац. ун-ту*. 2018. № 3. С. 29–36.

25. Федчишин Д. В. До питання про процедури альтернативного вирішення земельних спорів в Україні. *Науков. вісн. Херсонського держ. ун-ту. Серія Право*. 2019. Вип. 1. С. 46–49.

26. Федчишин Д. В. До питання про способи захисту прав на землю. *Науков. записки Ін-ту законодавства Верхов. Ради України*. 2018. № 4. С. 30–35.

27. Харитонов Т. Є. Емфітевзис: земельний, цивілістичний та екологічний аспекти. *Екологічне право*. 2019. Вип. 3. С. 41–45.

28. Хомінець С. В. Сучасний стан правового регулювання реєстраційної діяльності у сфері реєстраційних відносин / Шульга М. В., Данілік Д. М. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3.

29. Чирик А. О. Об'єднання земельних ділянок як підстава виникнення права спільної часткової власності. *Право і суспільство*. 2018. № 3/2 С. 98–103.

30. Чирик А. О. Окремі особливості земельної ділянки як об'єкта права спільної часткової власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 165–167.

31. Шульга М.В., Ігнатенко І. В., Федчишин Д. В. Законодавчі новели щодо вирішення земельних спорів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. № 1 (42). С. 75–81.

32. Шульга М. В. Самовільне зайняття земельної ділянки. *Велика українська юридична енциклопедія*. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга, В.В. Носік, П.Ф. Кулінич та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право. 2019. С. 556–559.

33. Яворська О. Договір як підстава виникнення права користування чужою земельною ділянкою для сільгосподарських потреб. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 120–124.

Інтернет-ресурси

<http://portal.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України.

<https://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України.

<http://www.kmu.gov.ua> – офіційний портал Кабінету Міністрів України.

<http://www.menr.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.

<http://www.minagro.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України.

<http://land.gov.ua> – офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

<http://www.dzk.gov.ua> – сайт Центру державного земельного кадастру.

<http://www.zemres.com> – сайт землевпорядників України.

<http://www.zemli.com.ua> – [Земли.com.ua](http://zemli.com.ua): портал земельних вопросов.

<http://www.pravoua.com.ua> – офіційний сайт журналу «Право України».

<http://lib.rada.gov.ua> – сайт бібліотеки Верховної Ради України.

<http://www.nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України ім.
В. І. Вернадського.

http://10.106.3.2/index.php?option=com_k2&view=item&id=65:elektro
nniresursi. – Наукова бібліотека Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого.